

Załącznik nr 3

AUTOREFERAT PRZEDSTAWIAJĄCY OPIS DOROBKU

I

OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH

dr Michał Poniatowski

**Wydział Prawa Kanonicznego
Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie**

1. Imię i nazwisko

Michał Paweł Poniatowski

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

2.1. Dyplom wydany w dniu 3 kwietnia 2012 r. potwierdzający nadanie uchwałą Rady Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie z dnia 3 kwietnia 2012 r. stopnia doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Tytuł rozprawy doktorskiej: *Zasada poszanowania wzajemnej niezależności i autonomii Kościoła i państwa w prawie kanonicznym i jej recepcja w konkordatach i konstytucjach współczesnych państw*

Promotor: ks. prof. dr hab. Józef Krukowski, UKSW

Recenzenci: ks. prof. dr hab. Mirosław Sitarz, KUL

ks. prof. dr hab. Józef Wroceński, UKSW

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych

3.1. Od 1 października 2008 r. asystent, a następnie od 1 października 2012 r. adiunkt na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (obecnie Katedra Prawa Wyznaniowego i Komparatystyki Prawniczej, kierownik w Zakładzie Prawa Konstytucyjnego, Wyznaniowego i Konkordatowego).

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.), z uwzględnieniem dorobku z okresu całej kariery zawodowej

4.1. Monografia naukowa wydana przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami

wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce:

Poniatowski M., *Ustawowe zwolnienia od opodatkowania z tytułu przychodów z działalności charytatywnej osób prawnych Kościoła katolickiego*, Warszawa 2024, Wydawnictwo Naukowe UKSW, ISBN 978-83-8281-517-7, 978-83-8281-518-4 (ebook), ss. 317.

Recenzenci: ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski
ks. prof. dr hab. Mirosław Sitarz

4.1.1. Uzasadnienie wyboru tematu pracy

Działalność charytatywna osób prawnych Kościoła katolickiego to aktualne i złożone zagadnienie jurystyczne z uwagi na wielopłaszczyznową relację zespołu norm prawa kanonicznego i prawa świeckiego, co znajduje szczególne odzwierciedlenie m.in. w zakresie samego zagadnienia ustawowych zwolnień od opodatkowania z tytułu przychodów z tejże działalności i ich podstaw jak również wzajemnej relacji tych zwolnień, albowiem w polskim porządku prawnym kościelne osoby prawne mogą równolegle prowadzić działalność charytatywną jako kościelną posługę miłosierdzia, działalność charytatywno-opiekuńczą lub działalność pożytku publicznego z ewentualnym statusem organizacji pożytku publicznego, co stanowi nie tylko szczególnie interesujący obszar badań naukowych, ale ma również wymiar praktyczny wpływający na stopień realizacji tego typu działalności. W przypadku polskiego porządku prawnego zwolnienia te znajdują się w szeregu norm co wymaga ich odpowiedniego uporządkowania i interpretacji w aspekcie naukowym z odpowiednim pomocniczym uwzględnieniem aspektu historyczno-prawnego i komparatystycznego.

Przedmiotowe zagadnienie w perspektywie relacji podstaw zwolnień od opodatkowania i samych zwolnień w zakresie działalności charytatywnej tych osób nie było analizowane w literaturze naukowej. Opracowanie stanowi próbę uzupełnienia tej luki. Dotychczasowe opracowania odnosiły się częściowo do tego zagadnienia, w szczególności w kontekście analizy norm dotyczących dóbr doczesnych Kościoła czy też prawa wyznaniowego lub prawa podatkowego. Wielu autorów analizowało zwolnienia kościelnych osób prawnych z perspektywy ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Dotychczasowe opracowania te nie odnosiły się jednak wyłącznie do działalności charytatywnej

i koncentrowały się na ogólnym zagadnieniu opodatkowania kościelnych osób prawnych, darowiznach na rzecz działalności charytatywnej lub zwolnieniach przewidzianych w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych. Nie przedstawiono w nich szeroko podstaw zwolnień od opodatkowania w zakresie działalności charytatywnej z uwzględnieniem orzecznictwa sądów administracyjnych, jak również wzajemnej relacji tych podstaw i odpowiednio samych zwolnień.

Wydaje się, że monografia może zostać uznana jako nowatorskie ujęcie przedmiotowego zagadnienia i może ona być pomocna nie tylko w analizach naukowych, ale także przy ustalaniu zakresu zwolnień od opodatkowania z tytułu przychodu z działalności charytatywnej konkretnych osób prawnych Kościoła katolickiego i odpowiednio innych kościelnych osób prawnych.

4.1.2. Cele badawcze rozprawy

W monografii zostało wyznaczonych kilka celów badawczych takich jak ustalenie charakteru działalności charytatywnej osób prawnych Kościoła katolickiego i jej ochrony, a następnie specyfiki i podstaw (oraz relacji tych podstaw) zwolnień od opodatkowania w zakresie przychodów z tejże działalności. Zasadnym było ustalenie czy ewentualne zwolnienie od opodatkowania działalności charytatywnej stanowi m.in. element gwarancji wolności religijnej i realizację zasady współdziałania Kościoła i państwa, o której mowa w art. 25 ust. 3 Konstytucji i art. 1 Konkordatu? Należało również ocenić czy polski porządek prawny odpowiednio uwzględnia specyfikę tego rodzaju działalności w kontekście autonomii i niezależności podmiotów prowadzących taką działalność. Ustalenie tej specyfiki pozwoliło na odpowiednią analizę zawartych w polskim porządku prawnym ustawowych zwolnień od opodatkowania z tytułu przychodów uzyskiwanych z tejże działalności prowadzonej przez osoby prawne Kościoła katolickiego i ich wzajemnej relacji.

4.1.3. Struktura pracy

Monografia składa się ze spisu treści, wykazu skrótów, wstępu oraz czterech rozdziałów: I. *Działalność charytatywna jako element wolności religijnej w perspektywie podstaw zwolnienia od opodatkowania*; II. *Działalność charytatywna jako działalność pożytku publicznego w perspektywie podstaw zwolnienia od opodatkowania*; III. *Zwolnienia od opodatkowania z tytułu przychodów z działalności charytatywnej osób prawnych Kościoła*

katolickiego na podstawie ustaw prawa wyznaniowego sensu stricto IV. Zwolnienia od opodatkowania z tytułu dochodów z działalności charytatywnej osób prawnych Kościoła katolickiego na podstawie ustaw prawa wyznaniowego sensu largo. Każdy z rozdziałów zawiera wprowadzenie oraz przedstawienie wniosków częściowych. Monografia zawiera także zakończenie oraz bibliografię.

W pierwszym rozdziale została przedstawiona działalność charytatywna osób prawnych Kościoła katolickiego jako element wolności religijnej w perspektywie zwolnień od opodatkowania. Wpierw wyjaśnione zostało pojęcie działalności charytatywnej, które nie jest jednoznaczne. W rozdziale tym przedstawiono wywód na temat religijnego uzasadnienia działalności charytatywnej, w którym diakonia jest konstytutywnym wymiarem misji Kościoła i nieodzownym wyrazem jego istoty. Ta część pracy zawiera odwołanie się przede wszystkim do odpowiednich fragmentów Pisma Świętego zawierających podstawy posługi miłości zarówno w aspekcie indywidualnym, jak i wspólnotowym. Posługa ta nie jest skierowana tylko do współwyznawców, ale także do innych bliźnich. Jawi się ona jako istotny element wiary w perspektywie samego zbawienia. W dalszej części pracy przedstawiona została realizacja obowiązku posługi miłości w Kościele począwszy od pierwszych chrześcijan, którzy również jako wspólnota pomagali bliźnim. Przytoczone zostało odpowiednie nauczanie apostołów i Ojców Kościoła. Ponadto przedstawiono odpowiednie fragmenty dokumentów soborów powszechnych, w szczególności Soboru Watykańskiego II jak i papieży posoborowych. Analiza tych źródeł pozwoliła ustalić, że posługa miłości od początku istnienia Kościoła ma charakter religijny. Stanowi zatem element wolności religijnej i w związku z tym koniecznym było przedstawienie gwarancji swobody prowadzenia działalności charytatywnej jako elementu wolności religijnej począwszy od norm rangi konstytucyjnej.

W tej części pracy przedstawiono odpowiednie normy polskiej konstytucji z dnia 2 kwietnia 1997 r. w zakresie uznania wolności religijnej także w aspekcie instytucjonalnym na tle norm konstytucji współczesnych państw. Ponadto na poziomie aktu rangi konstytucyjnej przedstawiono również istotne dla działalności charytatywnej zasady ustrojowe, w tym zasadę poszanowania autonomii i niezależności Kościoła i państwa oraz ich współdziałania na rzecz człowieka i dobra wspólnego na komparatystycznym tle konstytucji innych państw.

W monografii przedstawiono również gwarancje prawa Unii Europejskiej w zakresie ochrony wolności religijnej wraz odniesieniem się do poszanowania przez Unię Europejską relacji między państwem i związkami wyznaniowymi w poszczególnych państwach członkowskich. W pierwszym rozdziale zostały również przedstawione gwarancje

międzynarodowe ochrony wolności religijnej zarówno w przypadku multilateralnych jak i bilateralnych umów międzynarodowych, w tym konkordaty współczesne, które zawierają normy bezpośrednio związane z działalnością charytatywną, w tym niekiedy także w zakresie zwolnień od opodatkowania.

Zgodnie z hierarchią źródeł w polskim porządku prawnym przedstawiono również gwarancje ustawowe wolności religijnej, w ramach której kościelne osoby prawne mogą prowadzić działalność charytatywną. Przedstawione zostały w tym zakresie odpowiednie normy rangi ustawowej, które dotyczą generalnie wszystkich związków wyznaniowych, jak i indywidualnie Kościoła katolickiego. Na tym poziomie działalność charytatywna została uznana jako jeden z elementów wolności religijnej. Przedstawione zostały również wybrane akty wykonawcze. W pierwszym rozdziale zostały także przedstawione ograniczenia swobody prowadzenia działalności charytatywnej jako elementu wolności religijnej.

W drugim rozdziale przedstawiona została działalność charytatywna jako działalność pożytku publicznego w perspektywie podstaw zwolnienia od opodatkowania. Działalność taka w pewnym zakresie zwalnia państwo z wypełnienia jego obowiązków, na które uzyskuje środki poprzez podatki. Działalność charytatywna kościelnych osób prawnych może stanowić równoległe działalność pożytku publicznego, o której mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. Ustawa ta zawiera odesłanie do zwolnień podatkowych dla podmiotów posiadających status organizacji pożytku publicznego. W związku z tym w drugim rozdziale przedstawiono możliwość korzystania przez kościelne osoby prawne z tych zwolnień oraz ich ewentualnego stopnia.

W tej części monografii zostały przedstawione podstawy uznania działalności charytatywnej kościelnych osób prawnych jako działalności pożytku publicznego. Pojęcia działalność charytatywnej i działalności pożytku publicznego nie są tożsame. W związku z tym konieczne było przedstawienie podstaw działalności pożytku publicznego na poziomie aktów normatywnych zgodnie z hierarchią źródeł prawa. W polskiej konstytucji taka działalność, choć nie została bezpośrednio wskazana tak jak w niektórych konstytucjach współczesnych państw, to wynika pośrednio z wielu zasad ustrojowych, w szczególności z zasady pomocniczości, społeczeństwa obywatelskiego oraz społecznej gospodarki rynkowej, które pozostają w relacji do obowiązku podatkowego wyrażonego w konstytucji. Gwarancja prowadzenia szeroko rozumianej działalności charytatywnej wynika również z prawa wspólnotowego oraz wielostronnych umów międzynarodowych. W prawie wspólnotowym wyrażono zasadę współpracy ze stowarzyszeniami i fundacjami charytatywnymi bez wykluczenia kościelnych osób prawnych. Na poziomie norm prawa międzynarodowego

obowiązujących w polskim porządku prawnym funkcjonują normy, które bezpośrednio nakładają obowiązki państwa w zakresie wspierania działalności na rzecz dobra wspólnego.

Konstytucyjne, wspólnotowe i międzynarodowe uznanie działania na rzecz dobra wspólnego jest konkretyzowane w wielu aktach normatywnych niższej rangi, w tym wspomnianej ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zgodnie z tą ustawą działalność pożytku publicznego mogą prowadzić osoby prawne Kościoła katolickiego, pomimo tego że nie są organizacjami pozarządowymi w rozumieniu tej ustawy. Specyfika kościelnych osób prawnych prowadzących działalność charytatywną komplikuje sytuację prawną w zakresie zwolnień od opodatkowania z uwagi na relację różnych źródeł tych zwolnień i to zawartych w różnych gałęziach prawa. Dla zwolnień od opodatkowania istotne znaczenie ma przedstawiony w tej części pracy aspekt pozytywny i negatywny równouprawnienia podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego.

W trzecim rozdziale monografii zostały przedstawione zwolnienia od opodatkowania z tytułu przychodów z działalności charytatywnej osób prawnych Kościoła katolickiego na podstawie ustaw prawa wyznaniowego *sensu strictae*, poczynszyszy od ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 maja 1989 r. jako *lex specialis* względem ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania z dnia 17 maja 1989 r. W pierwszej kolejności przedstawiono tło historyczne tych ustaw i w tym kontekście zostało przedstawione zwolnienie od opodatkowania z tytułu przychodów kościelnych osób prawnych z ich działalności charytatywnej, o którym mowa w art. 55 ust. 2 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej z 1989 r. zarówno w aspekcie podmiotowym, jak i przedmiotowym. Dla porównania zostały również przedstawione zwolnienia podatkowe innych związków wyznaniowych, które zostały zawarte w indywidualnych ustawach wyznaniowych

Zestawienie norm indywidualnych ustaw wyznaniowych w kontekście zwolnień od opodatkowania w zakresie przychodów z działalności charytatywnej pozwoliło wyróżnić normy odsyłające do ogólnych przepisów podatkowych, w szczególności ustawy o podatku dochodowym od osób prawnym. Po analizie indywidualnych ustaw wyznaniowych została przeanalizowana ustawa o gwarancjach wolności sumienia i wyznania z dnia 17 maja 1989 r. w kontekście zwolnień od opodatkowania z tytułu przychodów z działalności charytatywnej osób prawnych związków wyznaniowych zarówno w aspekcie podmiotowym jak i przedmiotowym.

Ostatni rozdział monografii dotyczy zwolnień od opodatkowania z tytułu dochodów z działalności charytatywnej osób prawnych Kościoła katolickiego na podstawie ustaw prawa

wyznaniowego *sensu largo*. Ustawa o gwarancjach wolności sumienia i wyznania oraz ustawa o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej nie wyczerpują możliwych zwolnień od opodatkowania. Osoby te mogą prowadzić dodatkowo działalność pożytku publicznego bez albo ze statutem organizacji pożytku publicznego w ramach całej lub częściowej działalności statutowej. W związku z tym w czwartym rozdziale odniesiono się do ustaw prawa wyznaniowego *sensu largo*, do których można zaliczyć w odpowiedniej części ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawę o podatku dochodowym od osób prawnych.

W tej części monografii zostały przedstawione w aspekcie historycznym poszczególne zwolnienia od opodatkowania zawarte w poprzednich ustawy dotyczące podatku dochodowego od osób prawnych począwszy od przedwojennej ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. o państwowym podatku dochodowym, w której wolne od podatku były osoby prawne, których dochody były obracane w całości m.in. na cele ogólnej użyteczności lub dobroczynne. W okresie Polski Ludowej wydano kilka ustaw dotyczących podatku dochodowego od osób prawnych, które również zawierały zmodyfikowane normy w zakresie zwolnienia od opodatkowania w przypadku przeznaczenia dochodu na te cele. Warto jednak pamiętać o problematyce uznawania osobowości prawnej kościelnych osób prawnych i niejednokrotnie arbitralnym stosowaniem prawa podatkowego wobec tych podmiotów w tym okresie. W obecnie obowiązującej ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych zawarto zwolnienia podatkowe, które mogą mieć odpowiednie zastosowanie w przypadku kościelnych osób prawnych tj. zwolnienia przewidziane dla: podatników, których celem statutowym jest m.in. działalność w zakresie dobroczynności, kościelnych osób prawnych, które prowadzą działalności charytatywno-opiekuńczą, spółek, których jedynymi udziałowcami (akcjonariuszami) są kościelne osoby prawne, podmiotów posiadających status organizacji pożytku publicznego. Poza aspektem podmiotowym został wyróżniony w tej części monografii aspekt przedmiotowy z uwagi na konstrukcję zwolnień, które mogą mieć zastosowanie w przypadku kościelnych osób prawnych prowadzących działalność charytatywną. Zwolnienia te zostały podzielone na te, które mogą mieć zastosowanie wyłącznie w przypadku kościelnych osób prawnych i na te, które mogą mieć zastosowanie nie tylko w przypadku kościelnych osób prawnych. Następnie przedstawiono poszczególne zwolnienia wraz z doktryną i orzecnictwem oraz określono ich charakter wskazując na relacje między poszczególnymi zwolnieniami, które mogą mieć równoległe zastosowanie nawet w tej samej kościelnej osobie prawnej.

Wnioski ogólne z przeprowadzonej analizy zostały zawarte w zakończeniu.

4.1.4. Wnioski

Analiza zagadnienia ustawowych zwolnień od opodatkowania z tytułu przychodów z działalności charytatywnej osób prawnych Kościoła katolickiego potwierdza, że zagadnienie to jest aktualne i złożone pod względem jurydycznym co pozwoliło przedstawić odpowiednie wnioski zawarte na końcu poszczególnych rozdziałów i zakończeniu monografii.

Działalność charytatywna osób prawnych Kościoła katolickiego jest uzasadniana religijnie i stanowi element wolności religijnej, co niesie skutki o charakterze normatywnym. Działalność ta jest uznawana w prawie kanonicznym za konstytutywny wymiar misji Kościoła i nieodzowny wyraz jego istoty. Realizacja obowiązku posługi miłości trwa w Kościele począwszy od pierwszych chrześcijan, którzy nieśli pomoc bliźnim również jako wspólnota. Potwierdza to nauczanie apostołów i Ojców Kościoła. Potwierdzenie religijnego charakteru działalności charytatywnej odnaleźć można zarówno w odpowiednich dokumentach soborów powszechnych, w szczególności Soboru Watykańskiego II, jak i u papieży posoborowych. Posługa miłości od początku istnienia Kościoła ma charakter religijny, dotyczy ona każdego wiernego i jest skierowana do każdego bliźniego potrzebującego odpowiedniej pomocy, który nie musi być wiernym Kościoła. Stanowi zatem element wolności religijnej i nie jest tożsama z filantropią. Jej realizacja trwa do dzisiejszych czasów i pozostaje w relacji nie tylko z wolnością religijną, ale również zasadą poszanowania autonomii i niezależności Kościoła i państwa oraz zasadą ich współdziałania na rzecz dobra człowieka i dobra wspólnego bezpośrednio wyrażonymi w dokumentach Soboru Watykańskiego II. Skoro działalność charytatywna jest elementem wolności religijnej, korzysta zatem z ochrony wolności religijnej przewidzianej w rozbudowanych systemie norm począwszy od konstytucji. Konstytucja z dnia 2 kwietnia 1997 r. uznaje wolność religijną także w aspekcie instytucjonalnym, co nie ma charakteru wyjątkowego na tle innych konstytucji współczesnych państw. W polskiej ustawie zasadniczej w odróżnieniu od konstytucji innych współczesnych państw nie zawarto norm, które bezpośrednio uznają działalność charytatywną także jako element działalności wspólnot religijnych. Jednakże w tej konstytucji działalność charytatywna kościelnych osób prawnych może być zakwalifikowana jako element wolności religijnej pośrednio z uwagi na otwarty charakter jej art. 55 ust. 2. W polskiej konstytucji nie zawarto także bezpośrednio zwolnień podatkowych dla kościelnych osób prawnych prowadzących taką działalność, chociaż takie zwolnienia można odnaleźć w niektórych konstytucjach współczesnych państw. Działalność charytatywna jako element wolności religijnej pozostaje również w relacji do zasad ustrojowych, za które uznaje się zasadę poszanowania autonomii i niezależności Kościoła

i państwa oraz współdziałania tych podmiotów na rzecz dobra człowieka i dobra wspólnego. Ich uszczegółowieniem jest sama działalność charytatywna, która jest prowadzona w dużej mierze w oparciu o prawo kanoniczne, które reguluje chociażby kwestie organizacyjne czy kwestie religijne związane z działalnością charytatywną.

Gwarancje prowadzenia działalności charytatywnej wynikają również z prawa wspólnotowego, które zawiera normy chroniące wolność religijną. Odpowiednie zastosowanie do działalności charytatywnej kościelnych osób prawnych mają również gwarancje międzynarodowe ochrony wolności religijnej zarówno w przypadku multilateralnych, jak i bilateralnych umów międzynarodowych. W przestrzeni międzynarodowej działalność charytatywna jest bezpośrednio lub pośrednio uznawana za element wolności religijnej. W umowach wielostronnych jest ona uznawana za fundamentalne prawo człowieka zarówno na poziomie uniwersalnym, jak i regionalnym. Szczegółowe gwarancje wolności religijnej w kontekście działalności charytatywnej zawarte są w dwustronnych umowach międzynarodowych w postaci współczesnych konkordatów, w których niejednokrotnie poza samą gwarancją wolności religijnej, zasadą poszanowania autonomii i niezależności Kościoła i państwa oraz zasadą współdziałania tych podmiotów na rzecz dobra człowieka i dobra wspólnego zawarte są normy bezpośrednio związane z działalnością charytatywną, w tym niekiedy także w zakresie zwolnień od opodatkowania. Takie postanowienia zawarte są w konkordatach zawieranych z państwami, w których funkcjonują różne modele relacji Kościoła i państwa. Warto zauważyć, że współczesne konkordaty mogą uszczegóławiać normy konstytucyjne w zakresie zwolnień podatkowych albo stanowić pierwotne źródło podstawy tych zwolnień.

Gwarancja prowadzenia działalności charytatywnej jako elementu wolności religijnej wynika również z aktów rangi ustawowej. W polskim porządku prawnym działalność charytatywna osób prawnych związków wyznaniowych została uznana za jeden z elementów wolności religijnej.

Działalność charytatywna, tak jak wolność religijna, nie ma charakteru absolutnego i podlega ograniczeniom zarówno w zakresie prawa kanonicznego, jak i prawa świeckiego. W perspektywie prawa kanonicznego ograniczenie tej działalności nie może mieć arbitralnego charakteru i powinno być związane z właściwie rozumianym porządkiem publicznym. W perspektywie prawa świeckiego ograniczenie działalności charytatywnej jako elementu wolności religijnej może nastąpić w formie ustawy na podstawie zamkniętego katalogu przesłanek zawartym w art. 53 ust. 5 Konstytucji z 1997 r. Za takie ograniczenie nie jest jednak uznawana w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego realizacja obowiązku podatkowego,

pozostaje on bowiem jako konstytucyjny obowiązek m.in. w relacji do wolności religijnej i innych wolności i praw.

W związku z tym właściwa działalność charytatywna osób prawnych Kościoła katolickiego stanowi w rozumieniu prawa kanonicznego oraz prawa świeckiego element wolności religijnej i korzysta z gwarancji wolności religijnej w aspekcie indywidualnym oraz instytucjonalnym na poziomie norm rangi konstytucyjnej, wspólnotowej, międzynarodowej oraz ustawowej wraz z aktami wykonawczymi. Swobodne prowadzenie takiej działalności przez kościelne osoby prawne stanowi konkretyzację konstytucyjnej i międzynarodowej zasady poszanowania autonomii i niezależności Kościoła i państwa – każdego w swoim zakresie, jak również zasady współdziałania Kościoła i państwa na rzecz dobra człowieka i dobra wspólnego. Ma to szczególne znaczenie dla kwestii odpowiednich zwolnień od opodatkowania, ustawodawca bowiem nie może w tej sferze postępować arbitralnie i powinien mieć na uwadze powyższy charakter działalności charytatywnej osób prawnych Kościoła katolickiego.

Nie tylko działalność charytatywna jako element wolności religijnej może stanowić podstawę do odpowiednich zwolnień podatkowych. Działalność charytatywna osób prawnych Kościoła katolickiego jest kierowana nie tylko do wiernych tego Kościoła. W związku z tym służy ona szeroko pojętemu dobru wspólnemu. Może ona zatem stanowić działalność pożytku publicznego, co ma znaczenie w perspektywie podstaw zwolnienia od opodatkowania. Pomoc takim osobom jest obowiązkiem nie tylko Kościoła, ale również państwa. Wypełnienie tego obowiązku w odpowiednim stopniu przez Kościół może skutkować zmniejszeniem obowiązków państwa w przedmiotowym zakresie. Aby wypełniać ten obowiązek, państwo pozyskuje środki poprzez podatki, a następnie wydaje te środki w sferze, w której pomoc niesie m.in. Kościół.

Prowadzenie działalności na rzecz dobra wspólnego znajduje podstawę w wielu aktach normatywnych, począwszy od Konstytucji z 1997 r., która chociaż nie odnosi się *expressis verbis* do takiej działalności w przeciwieństwie do wielu tekstów współczesnych konstytucji, wynika jednak pośrednio z wielu zasad ustrojowych, w szczególności z zasady pomocniczości, społeczeństwa obywatelskiego oraz społecznej gospodarki rynkowej, które pozostają w relacji do obowiązku podatkowego wyrażonego w art. 84 konstytucji. Konstytucja nie zawiera także zwolnień od opodatkowania w zakresie działalności charytatywnej, choć wyznacza odpowiednie ramy w tym zakresie. W przeciwieństwie do niektórych współczesnych konstytucji nie zawiera ona także bezpośrednich zwolnień podatkowych odnoszących się do działalności charytatywnej. Gwarancja prowadzenia szeroko rozumianej działalności charytatywnej wynika również z prawa wspólnotowego oraz wielostronnych umów

międzynarodowych. Konstytucyjne, wspólnotowe i międzynarodowe uznanie działania na rzecz dobra wspólnego jest konkretyzowane w wielu aktach normatywnych niższej rangi, w tym wspomnianej Ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Działalność charytatywna kościelnych osób prawnych może stanowić równoległe działanie pożytku publicznego, o której mowa w Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, co nie powoduje zmiany uzasadnienia tej działalności. Prowadzenie działalności pożytku publicznego nie wyłącza możliwości prowadzenia działalności charytatywnej na podstawie norm prawa wyznaniowego. Specyfika kościelnych osób prawnych prowadzących działalność charytatywną komplikuje sytuację prawną w zakresie zwolnień od opodatkowania z uwagi na relację różnych źródeł tych zwolnień zawartych w różnych gałęziach prawa. W kontekście zwolnień przewidzianych dla działalności pożytku publicznego i związanym z nią statusem organizacji pożytku publicznego kościelne osoby prawne powinny korzystać – na zasadzie równouprawnienia – z takich samych zwolnień jak inne podmioty prowadzące taką działalność.

Działalność charytatywna kościelnych osób prawnych, skoro służy dobru wspólnemu, ma umocowanie nie tylko jako element wolności religijnej. Kościelne osoby prawne mogą w związku z równoległą działalnością charytatywną jako działalnością pożytku publicznego i poza nią, korzystać jednocześnie z różnych podstaw do zwolnień podatkowych z tytułu przychodów z takiej działalności dotyczących konkretnych zakresów tejże działalności. Kościelne osoby prawne posiadające status organizacji pożytku publicznego korzystają ze źródeł (a nie źródła) normatywnych zwolnień od opodatkowania, które pozostają względem siebie w relacji o charakterze uzupełniającym.

Osoby prawne Kościoła katolickiego mogą w polskim porządku prawnym korzystać ze zwolnień od opodatkowania z tytułu przychodów na podstawie ustaw prawa wyznaniowego *sensu stricto*, począwszy od Ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 maja 1989 r., która stanowi *lex specialis* względem ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania z dnia 17 maja 1989 r. Obie ustawy były uchwalone jeszcze w okresie Polski Ludowej, w którym miała miejsce walka władzy komunistycznej z Kościołem także w aspekcie działalności charytatywnej. Jednym z narzędzi tej walki było instrumentalne wykorzystywanie prawa podatkowego. Zwolnienie od opodatkowania kościelnych osób prawnych z tytułu przychodów z ich działalności charytatywnej (w ramach działalności niegospodarczej), o którym mowa w art. 55 ust. 2 Ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, jako norma najbardziej szczegółowa stanowi punkt wyjścia dla rozważań na temat

zwolnień od opodatkowania kościelnych osób prawnych z przychodów z działalności charytatywnej. Zwolnienie to stanowi *lex specialis* nie tylko w stosunku przepisów o charakterze generalnym zawartych w prawie wyznaniowym *sensu stricto*, w szczególności w ustawie o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, ale także wobec ogólnych przepisów prawa podatkowego w przypadku prowadzenia działalności charytatywnej w rozumieniu przepisów prawa wyznaniowego *sensu stricto*. Zwolnienie to ma zatem charakter pierwotny dla kościelnych osób prawnych prowadzących działalność charytatywną w tym znaczeniu. Ustawa o gwarancjach wolności sumienia i wyznania gwarantuje osobom prawnym związków wyznaniowych zwolnienia z tytułu przychodów z działalności charytatywnej w sposób generalny, co odpowiada zasadzie równouprawnienia związków wyznaniowych. Jednocześnie obie ustawy (generalna i indywidualna) są kwalifikowane jako źródła prawa wyznaniowego *sensu stricto*, co nie powinno umknąć uwadze w kontekście autonomii prawa podatkowego.

Ustawy wyznaniowe *sensu stricto* nie wyczerpują możliwych zwolnień od opodatkowania z tytułu przychodów z działalności charytatywnej osób prawnych Kościoła katolickiego. Osoby te mogą prowadzić dodatkowo działalność pożytku publicznego ze statutem organizacji pożytku publicznego w ramach ich całej lub częściowej działalności statutowej albo bez tego statutu. W związku z tym zwolnienia przewidziane w prawie wyznaniowym *sensu stricto* pozostają w relacji do ustaw prawa wyznaniowego *sensu largo*, do których można zaliczyć w odpowiedniej części Ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz Ustawę o podatku dochodowym od osób prawnych. Pierwsza z tych ustaw nie zawiera katalogu podmiotów, którym przysługuje zwolnienie od podatku dochodowego. Zawiera ona jednak odesłanie do zwolnienia od podatku dochodowego od osób prawnych. Odesłanie to zostało zrealizowane w obowiązującej Ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych. W aspekcie podmiotowym tylko podmioty posiadające status organizacji pożytku publicznego mogą korzystać z tego odesłania. Takimi podmiotami mogą być także osoby prawne Kościoła katolickiego. Samo prowadzenie działalności pożytku publicznego nie uprawnia do tego zwolnienia i w takim przypadku możliwe jest skorzystanie z odrębnego zwolnienia przewidzianego w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych jeszcze przed wejściem w życie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w przypadku, gdy konkretny zakres prowadzonej działalności pożytku publicznego może być zakwalifikowana jako cel określony w katalogu zwanym w art. 17 ust. 1 pkt 4) Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Warto rozszerzyć ten katalog poprzez uznanie wszystkich celów mieszczących się w sferze zadań publicznych określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Wśród zwolnień dotyczących osób prawnych Kościoła katolickiego zawartych w art. 17 ust. 1 Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych wyróżnić można normy, które mogą być zastosowane nie tylko przez generalnie rozumiane kościelne osoby prawne. Taki charakter mają zwolnienia dotyczące dochodów podatników ze ściśle określonej ustawą działalności statutowej, o której mowa w art. 17 ust. 1 pkt 4) tej ustawy oraz dochodów podmiotów posiadających status organizacji pożytku publicznego, o którym mowa w jej art. 17 ust. 1 pkt 6c). Zwolnienia te pozostają w relacji względem siebie. Zwolnienie określone w art. 17 ust. 1 pkt 6c) Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych dla kościelnych osób prawnych prowadzących działalność pożytku publicznego i posiadających status organizacji pożytku publicznego ma charakter *lex specialis* względem zwolnienia określonego w jej art. 17 ust. 1 pkt 4). Pozostałe zwolnienia określone w art. 17 ust. 1 Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych w zakresie osób prawnych Kościoła katolickiego mogą być zastosowane wobec generalnie rozumianych kościelnych osób prawnych. Takie zwolnienia mają charakter ogólny względem norm szczególnych zawartych w prawie wyznaniowym *sensu stricto*. Z uwagi na możliwość równoległego prowadzenia przez kościelne osoby prawne różnego rodzaju działalności, w tym działalności charytatywnej jako działalności charytatywno-opiekuńczej w rozumieniu prawa wyznaniowego *sensu stricto*, odpłatnej lub nieodpłatnej działalności pożytku publicznego, działalności pożytku publicznego jako podmiot posiadający status organizacji pożytku publicznego, a nawet dodatkowej w stosunku do niej działalności gospodarczej, z której dochody są przeznaczane na realizację działalności statutowej, należy przed rozpoczęciem dodatkowej lub kolejnej z powyższych rodzajów działalności najpierw wyodrębnić je rachunkowo i organizacyjnie, a następnie stosować zwolnienia od opodatkowania odpowiednio przyporządkowane w oparciu o reguły kolizyjne. W tym zakresie można ustalić zasadę potencjalnej parcjalności zwolnień od opodatkowania z tytułu przychodów z działalności charytatywnej.

Mając powyższe na uwadze, można dojść do wniosku, że chociaż polski porządek prawny uwzględnia specyfikę działalności charytatywnej, jednak w przypadku zwolnień od opodatkowania osób prawnych Kościoła katolickiego z tytułu przychodów z działalności charytatywnej aplikacja odpowiednich zwolnień od opodatkowania jest szczególnie skomplikowana i wymaga zastosowania złożonej wykładni norm bez ich zawężenia wyłącznie do prawa podatkowego.

4.2. Pozostały dorobek naukowo-badawczy

Pozostały dorobek naukowo-badawczy zawiera przede wszystkim opracowania w postaci rozdziałów w pracach zbiorowych, artykuły w czasopiśmie, udział w zespołach badawczych, jak również w konferencjach międzynarodowych i ogólnopolskich co zostało szczegółowo przedstawione w załączniku nr 4.

4.2.1. Pola badawcze

W ramach moich zainteresowań naukowych można wyodrębnić następujące pola badawcze: 1) analiza zasady poszanowania autonomii i niezależności Kościoła i państwa oraz zasady współdziałania Kościoła i państwa na rzecz dobra człowieka i dobra wspólnego oraz ich konkretyzacja, 2) realizacja deklaracji woli współdziałania Kościoła i państwa na rzecz obrony i poszanowania instytucji małżeństwa i rodziny, 3) relacja kościelnej posługi miłosierdzia, działalności charytatywno-opiekuńczej i statusu organizacji pożytku publicznego kościelnych osób prawnych, 4) finansowanie nauczania religii w szkołach publicznych i wyznaniowych szkół wyższych w relacji do nauczycielskiego zadania Kościoła, 5) przetwarzanie danych osobowych w Kościele, 6) analiza przestępstw przeciwko wolności sumienia i wyznania, 7) wybrane zagadnienia w zakresie wolności religijnej, 8) zestawienia źródeł prawa i orzecznictwa w zakresie prawa wyznaniowego.

4.2.1.1. Analiza zasady poszanowania autonomii i niezależności Kościoła i państwa oraz zasady współdziałania Kościoła i państwa na rzecz dobra człowieka i dobra wspólnego oraz ich konkretyzacja

Moje badania naukowe rozpoczęły się od analizy zasady poszanowania wzajemnej niezależności i autonomii Kościoła i państwa w prawie kanonicznym oraz jej recepcji w konkordatach i konstytucjach współczesnych państw, która to analiza została zawarta w mojej pracy doktorskiej (*Zasada poszanowania wzajemnej niezależności i autonomii Kościoła i państwa w prawie kanonicznym i jej recepcja w konkordatach i konstytucjach współczesnych państw*, Warszawa 2012, ss. 257, mps). Część tej dysertacji została opublikowana w zmodyfikowanej formie w postaci opracowań *Dualizm religijno-polityczny w pierwszym tysiącleciu chrześcijaństwa* [w: *Redditio ergo quae sunt Caesaris Caesari et quae sunt Dei Deo*, Księga jubileuszowa dedykowana Księdzu Profesorowi Józefowi Krukowskiemu

z okazji 50-lecia pracy naukowej, red. M. Sitarz, P. Stanisławski, H. Stawniak, Lublin 2014, s. 211-238] oraz *Proclamation of the principle of mutual respect for the independence and autonomy of Church and State in modern concordats* [„*Annuario Iuris Canonici*” 3 (2016), s. 89-109]. Przedmiotowa zasada jako zasada ustrojowa była wielokrotnie analizowana przez Trybunał Konstytucyjny co zostało również przedstawione w kontekście kanonicznej proveniencji tej zasady w artykule *Zasada poszanowania autonomii i wzajemnej niezależności państwa i kościołów oraz innych związków wyznaniowych w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego* [„*Studia z Prawa Wyznaniowego*” 23 (2020), s. 365-386].

Analiza kolejnej proklamowanej przez *Vaticanum II* zasady relacji państwo-Kościół i jej uwzględnienie w prawie świeckim zostało przedstawione w opracowaniach *Współdziałanie między państwem a Kościołem na rzecz ubogich* [w: *Katolickie zasady relacji państwo-Kościół a prawo polskie*, red. J. Krukowski, M. Sitarz, H. Stawniak, Lublin 2015, s. 307-322], *Kościelne osoby prawne jako organizacje pozarządowe uczestniczące w umownym współdziałaniu w ramach ustawy o przeciwdziałaniu marnowania żywności* [„*Prawo Kanoniczne*” 62 (2019) 2, s. 173-186], *Współdziałanie kościelnych osób prawnych i organizacji pozarządowych*, [w: *Wybrane problemy nauk społecznych*, red. A. Kotowski, A. Trocka, Warszawa 2021, s. 93-101].

4.2.1.2. Realizacja deklaracji woli współdziałania Kościoła i państwa na rzecz obrony i poszanowania instytucji małżeństwa i rodziny

Obszarem moich zainteresowań badawczych związanym z ogólną zasadą współdziałania Kościoła i państwa jest jej uszczegółowienie w zakresie realizacji deklaracji woli współdziałania Kościoła i państwa na rzecz obrony i poszanowania instytucji małżeństwa i rodziny zawartej w Konkordacie z 1993 r. co zostało odpowiednio przedstawione w opracowaniach *Konkordatowa zasada współdziałania na rzecz obrony i poszanowania instytucji małżeństwa* [„*Ius Matrimoniale*” 35 (2024) 2, s. 141-158] oraz *Działalność na rzecz małżeństwa jako działalność pożytku publicznego* [„*Ius Matrimoniale*” 34 (2023) 1, s. 149-165], *Konstytucyjne podstawy udzielania pomocy społecznej dla rodziny*, [w: *Służąc rodzinie i Ojczyźnie... Św. Janowi Pawłowi II w 100. rocznicę urodzin*, red. U. Bejma, M. Iżycki, L. Szot, Pelplin 2020, s. 145-160], *The Family as an Entity in the Polish Legal Order*, [in: *Philosophy and Canon Law. Vol. 3. Church and State: Promotion of Economic, Social, and Cultural Rights of the Human Person*, red. A. Pastwa, Katowice 2017, s. 197-218].

Pośrednio do zagadnień związanych z poszanowaniem instytucji rodziny odnoszą się opracowania *Content of the Right to Parental Responsibility and the Activities of Non-Governmental Organizations in Poland* [”Law, Identity and Values” 2 (2022) vol. 2, s. 117-129] oraz *Content of the Right to Parental Responsibility in the Case Law of the European Court of Human Rights*, [w: *Content of the Right to Parental Responsibility. Experiences – Analyses – Postulates*, red. P. Sobczyk, MISKOLC – BUDAPEST 2022, s. 13-35].

4.2.1.3. Relacja kościelnej posługi miłosierdzia, działalności charytatywno-opiekuńczej, działalności pożytku publicznego i statusu organizacji pożytku publicznego kościelnych osób prawnych

Moje zainteresowania badawcze odnoszą się również do wzajemnej relacji kościelnej posługi miłosierdzia, działalności charytatywno-opiekuńczej i statusu organizacji pożytku publicznego kościelnych osób prawnych, które mogą równolegle prowadzić tego rodzaju działalności co ma wpływ nie tylko na zakres zastosowania ustawowych zwolnień przedstawionych w rozprawie habilitacyjnej ale również na funkcjonowanie tych podmiotów zarówno w porządku prawa kanonicznego i prawa świeckiego. Relacje tych rodzajów działalności stanowią również przykład na praktyczne znaczenie wcześniej wspomnianych zasad relacji państwo-Kościół proklamowanych przez Sobór Watykański II. Ponadto analiza tych zagadnień była skutkiem koniecznej interpretacji motu proprio Benedykta XVI *De Caritate ministranda* z dnia 11 listopada 2012 r., którym papież uzupełnił pewną lukę w zakresie prawa kanonicznego w odniesieniu do działalności charytatywnej.

Za pewnego rodzaju wprowadzenie do tak określonej tematyki mogą zostać odpowiednio uznane opracowania *Formy działalności charytatywnej Kościoła na szczeblu diecezjalnym i parafialnym*, [w: *II Polski Synod Plenarny a synody diecezjalne*, red. J. Krukowski, M. Sitarz, A. Pastwa, Lublin 2015, s. 319-336], *Wpływ encykliki "Deus Caritas est" papieża Benedykta XVI na źródła prawa kanonicznego w zakresie kościelnej posługi miłości*, [w: *Obdarowani miłością. 15-lecie encykliki Deus Caritas est*, red. U. Bejma, M. Iżycki, L. Szot, Warszawa 2021, s. 63-87], *Podstawy prawne funkcjonowania kościelnych osób prawnych prowadzących działalność charytatywno-opiekuńczą*, [w: *Z pomocą potrzebującym. 30-lecie Caritas Polska*, red. U. Bejma, M. Iżycki, L. Szot, Warszawa 2020, s. 43-63], *Zasada równouprawnienia związków wyznaniowych w kontekście ich działalności charytatywno-opiekuńczej* [„Przegląd Prawa Wyznaniowego” 9 (2017), s. 151-166]

oraz *Aktualna problematyka nabycia przez kościelne osoby prawne statusu organizacji pożytku publicznego* [„Kościół i Prawo” 4 (17) 2015, nr 1, s. 141-156].

Relacje tych poszczególnych rodzajów działalności kościelnych osób prawnych zostały odpowiednio przedstawione w szeregu opracowań zawierających zagadnienia szczegółowe, w tym *The legal framework for providing assistance to refugees in Europe through the Caritas relief organizations*, [w: *Security and Globalization in the Context of European Integration. Legal Aspects*, red. P. Sobczyk, Hamburg 2017, s. 147-156], *Prawo spadkowe w działalności kościelnych osób prawnych*, [w: *Kwestie majątkowe w prawie wyznaniowym*, red. M. Bielecki, Lublin 2018, s. 135-148], *Wolontariat osób niepełnosprawnych na rzecz kościelnych osób prawnych prowadzących działalność pożytku publicznego*, [w: *Společne uwarunkowania funkcjonowania osób zależnych*, red. U. Bejma, M. Iżycki, L. Szot, Warszawa 2019], *Przekazywanie darowizny kościelnym osobom prawnym prowadzącym działalność charytatywno-opiekuńczą na rzecz zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania skutków epidemii COVID-19* [„Prawo Kanoniczne” 63 (2020) 3, s. 119-136], *Zakładanie spółdzielni socjalnych przez kościelne osoby prawne* [„Kościół i Prawo” 10 (23) 2021, nr 2, s. 137-146] oraz *Nieodpłatna pomoc prawna w organizacjach pozarządowych*, [w: *Instytucje wsparcia społecznego wobec aktualnych problemów*, red. L. Szot, M. Iżycki, U. Bejma, Warszawa 2024, s. 29-44].

4.2.1.4. Finansowanie nauczania religii w szkołach publicznych i wyznaniowych szkół wyższych w relacji do nauczycielskiego zadania Kościoła

Interesującym pod względem naukowym i jednocześnie praktycznym jest dla mnie zagadnienie finansowania nauczania religii w szkołach publicznych i wyznaniowych szkół wyższych w relacji do nauczycielskiego zadania Kościoła. W zakresie można wymienić takie opracowania jak *Podstawy finansowania nauczania religii w szkołach publicznych z budżetu państwa*, [w: *Religia i etyka w edukacji publicznej*, red. J. Krukowski, P. Sobczyk, M. Poniatowski, Warszawa 2014, s. 169-209] czy *Glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 grudnia 2009 r. (sygn. akt K 55/07)* [„Zeszyty Naukowe KUL” 57 (2014) 2/226, s. 31-46].

4.2.1.5. Przetwarzanie danych osobowych w Kościele

Przetwarzania danych osobowych w Kościele zostały przedstawione w opracowaniach *Przetwarzanie danych osobowych w kościelnych organizacjach pożytku publicznego*, [w: *Ochrona danych osobowych w Kościele*, red. S. Dziekoński, P. Drobek, Warszawa 2016, s. 171-191], *Problematyka udostępniania informacji w postępowaniach sądowych i administracyjnych w kontekście działalności organizacji charytatywnych*, [w: *Informacja w postępowaniach sądowych i administracyjnych*, red. A. Tunia, Lublin 2018, s. 55-64] oraz *Ochrona danych osobowych świadków w sprawach o stwierdzenie nieważności małżeństwa kanonicznego* [„*Ius Matrimoniale*” 30 (2019) 4, s. 81-99]. W tym zakresie ukazano m.in. kwestię relacji zasady poszanowania autonomii i niezależności Kościoła i państwa w relacji do świeckich norm dotyczących przetwarzania danych osobowych.

4.2.1.6. Analiza przestępstw przeciwko wolności sumienia i wyznania

Z uwagi na moją praktykę zawodową interesujące są również zagadnienia związane z analizą poszczególnych przestępstw przeciwko wolności sumienia i wyznania co zostało przedstawione w artykułach *Dyskryminacja ze względów religijnych w zakresie zatrudnienia i pracy w kontekście art. 194 polskiego Kodeksu karnego z 1997 r.* [„*Studia Redemptorystorskie*” 10 (2012), Kraków 2012, s. 460-475] oraz *Analiza art. 196 Kodeksu karnego z perspektywy 15 lat jego obowiązywania* [„*Roczniki Nauk Prawnych KUL*” 23 (2013) 3, s. 19-59]. Za uzupełnienie tego zainteresowania naukowego można uznać artykuł z zakresu procedury karnej *Zespół praw i obowiązków osoby duchownej jako pokrzywdzonego w postępowaniu karnym zwyczajnym*, „*Studia z Prawa Wyznaniowego*” 21 (2018), s. 27-49.

4.2.1.7. Wybrane zagadnienia w zakresie wolności religijnej

Sobór Watykański II proklamował nie tylko zasady poszanowania autonomii i niezależności Kościoła i państwa oraz ich zdrowego współdziałania ale również wolność religijną. Sama wolność religijna jest aktualnie uznawana w szeregu świeckich aktów normatywnych rangi konstytucyjnej, międzynarodowej i ustawowej co zostało odpowiednio przedstawione w opracowaniach zarówno o charakterze ogólnym: *Zarys uznania wolności religijnej w dokumentach prawa międzynarodowego dotyczących III Rzeczypospolitej*, [w: *Wolność religijna. Wybrane zagadnienia*, red. W. Cisko, M. Olszówka, W. Sadłoń,

Warszawa 2018, s. 81-104] czy *Wolność religijna w aspekcie indywidualnym w ustawie z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania*, [w: *Relacje Państwo-Kościół w Europie. Studium prawa obowiązującego w Polsce i w Hiszpanii*, red. P. Ryguła, Warszawa 2020, s. 141-166], *The Analysis of Article 9 of Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms in the Judicature of the Polish Constitutional Court*, [w: *The influence of the European system of human rights into national law*, red. P. Steczkowski, M. Skwarzyński, Lublin 2018, s. 85-94], jak i odnoszącym się do zagadnień o charakterze szczegółowym: *Środki ochrony prawnej wolności religijnej więźniów*, [w: *Wolność sumienia i religii osób pozbawionych wolności. Aspekty prawne i praktyczne*, red. J. Nikołajew, K. Walczuk, Warszawa 2016, s. 347-361], *Freedom of Conscience and Religion in Private Schools* [”Law, Identity and Values” 2 (2021), s. 113-127] czy *Religious Symbols in the Public Sphere in the Case Law of the European Court of Human Rights*, [in: *Religious Symbols in the Public Sphere. Analysis on Certain Central European Countries*, red. P. Sobczyk, Budapest-Miskolc 2021, p. 245-271].

4.2.1.8. Zestawienie źródeł prawa i orzecznictwa w zakresie prawa wyznaniowego

Właściwa analiza relacji państwo-Kościół w ramach porządku prawa świeckiego wymaga odpowiedniego ustalenia zespołu obowiązujących źródeł prawa. Próby ich zebrania i uporządkowania podjąłem wraz z P. Sobczykiem w opracowaniu *Polskie prawo wyznaniowe. Wybór źródeł* [Lublin 2012, ss. 678]. Podobnie pomocniczy charakter ma zestawienie orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego *Polskie prawo wyznaniowe. Wybór orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. W 30. rocznicę utworzenia Trybunału Konstytucyjnego* [Lublin 2016, ss. 396 (współautor z P. Sobczykiem)].

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej

Aktywność naukowa realizowana w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej dotyczyła m.in. udziału w pracach międzynarodowych zespołów badawczych, wygłoszenia referatów podczas międzynarodowych i ogólnopolskich konferencji naukowych organizowanych przez UKSW jak również inne, w tym zagraniczne uczelnie i instytucje naukowe jak również działalności dydaktycznej poza UKSW.

5.1. Udział w pracach międzynarodowych zespołów badawczych

5.1.1. Współpraca z Ferenc Mádl Institute of Comparative Law z siedzibą w Budapeszcie w ramach realizacji projektu Freedom of conscience and religion in Europe przez okres 12 miesięcy (2021) – utrzymywanie jako asystent koordynatora w języku angielskim stałego kontaktu online z pracownikami i naukowcami Ferenc Mádl Institute of Comparative Law (Węgry) oraz naukowcami wykonującymi projekt z takich jednostek naukowych jak: Uniwersytet w Zagrzebiu (Chorwacja), Uniwersytet w Ołomuńcu (Czechy), Uniwersytet w Belgradzie (Serbia), Uniwersytet Komeńskiego w Bratysławie (Słowacja), Katolicki Uniwersytet Pétera Pázmánya (Węgry), udział w tworzeniu planu badawczego, spotkaniach i pracach międzynarodowej grupy badawczej, współorganizacja i udział w międzynarodowej konferencji [referat *Religious symbols in the public sphere in jurisprudence of ECHR*, Międzynarodowa konferencja naukowa – Religious symbols in public sphere in the legal orders of Central and Eastern European Countries, Ferenc Mádl Institute of Comparative Law, WPiA Uniwersytet Opolski, WPK Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Centrum Badań nad Prawami Podstawowymi, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, 28 May 2021 (online)], udział w międzynarodowej konferencji [referat *Freedom of conscience and religion in private schools*, Międzynarodowa konferencja naukowa – International Scientific Conference The protection of religious freedom in Central and Eastern European countries, Ferenc Mádl Institute of Comparative Law, Conference on the Future of Europe, Faculty of Law and Political Sciences, Pázmány Péter Catholic University, 26 November 2021, Budapest (hybrid) (Węgry)], udział w pracach nad wydaniem monografii z projektu badawczego, publikacja rozdziału w monografii [*Religious Symbols in the Public Sphere in the Case Law of the European Court of Human Rights*, [in:] *Religious Symbols in the Public Sphere. Analysis on Certain Central European Countries*, P. Sobczyk (ed.), CEA Publishing, Budapest-Miskolc 2021, p. 245-271] i artykułu naukowego w zagranicznym czasopiśmie [*Freedom of Conscience and Religion in Private Schools*, "Law, Identity and Values" 2 (2021), s. 113-127], organizacja wydarzeń upowszechniających projekt.

5.1.2. Współpraca z Central European Academy Uniwersytetu w Miskolcu w ramach realizacji projektu The right to parental custody przez okres 12 miesięcy (2022) – utrzymywanie jako asystent koordynatora w języku angielskim stałego kontaktu online z pracownikami i naukowcami Central European Academy Uniwersytetu w Miskolcu (Węgry) oraz naukowcami wykonującymi projekt z takich jednostek naukowych jak: Uniwersytet

w Nowym Sadzie (Serbia), Uniwersytet w Zagrzebiu (Chorwacja), Uniwersytet Masaryka w Brnie (Czechy), Uniwersytet w Bratysławie (Pan-European University, Słowacja), Uniwersytet w Mariborze (Słowenia) oraz udział w tworzeniu planu badawczego, spotkaniach i pracach międzynarodowej grupy badawczej, udział w międzynarodowej konferencji [referat *Content of the Right to Parental Responsibility in the Case-law of the European Court of Human Rights*, Międzynarodowa konferencja naukowa – International Scientific Conference Content of the right to parental responsibility in the legal orders of Central and Eastern Europe – Selected problems, Central European Academy University of Miskolc, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytet Opolski, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Ferenc Mádl Institute of Comparative Law, Central European Professors' Network, 2.6.2022, Warszawa], udział w międzynarodowej konferencji [referat *Content of the Right to Parental Responsibility and the Activities of Non-governmental Organizations in Poland*, Międzynarodowa konferencja naukowa – 'Contemporary threats to parental responsibility. Selected legal aspects', Central European Academy University of Miskolc, Central European Professors' Network, 4-7.12.2022, Miskolc (Węgry)], udział w pracach nad wydaniem monografii z projektu badawczego, publikacja rozdziału w monografii [*Content of the Right to Parental Responsibility in the Case Law of the European Court of Human Rights*, [w:] *Content of the Right to Parental Responsibility. Experiences – Analyses – Postulates*, P. Sobczyk (red.), Central European Academic Publishing, MISKOLC – BUDAPEST 2022, s. 13-35] i artykułu naukowego w zagranicznym czasopiśmie [*Content of the Right to Parental Responsibility and the Activities of Non-Governmental Organizations in Poland*, "Law, Identity and Values" 2 (2022) vol. 2, s. 117-129], organizacja wydarzeń upowszechniających projekt.

5.2. Działalność konferencyjna

Moje zainteresowania badawcze prezentowałem nie tylko w wyżej wymienionych opracowaniach, ale również w formie referatów podczas konferencji międzynarodowych (11) i ogólnopolskich (24) konferencji naukowych. Referaty te były przedstawiane podczas konferencji organizowanych nie tylko przez WPK UKSW i WPiA UKSW ale również przez zagraniczne ośrodki naukowe [m.in. Central European Academy Uniwersytetu w Miskolcu, Ferenc Mádl Institute of Comparative Law z siedzibą w Budapeszcie, Katolicki Uniwersytet Pétera Pázmánya w Budapeszcie, Wydział Nauk Politycznych i Zarządzania Informacją Narodowego Uniwersytetu „Akademia Ostrogska” w Ostrogu, Wydział Prawa Uniwersytetu Pavol Jozef Šafárik w Koszycach, Wydział Prawa Uniwersytetu w Trnawie,

Instytut Teologiczny im. św. Franciszka Ksawerego w Bańskiej Bystrzycy, Wydział Teologiczny Uniwersytetu w Preszowie], polskie ośrodki naukowe [m.in. Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego, Wydział Administracji i Bezpieczeństwa Narodowego Akademii im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim, Katedra Socjologii Problemów Społecznych Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie] lub stowarzyszenia naukowe [m.in. Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, Wydział Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego KUL, Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego]. Ponadto brałem udział w wielu konferencjach międzynarodowych (6) i ogólnopolskich (9) bez referatu co pozwoliło mi na dodatkowe zgłębienie zainteresowań badawczych.

Szczegółowa lista tych konferencji została przedstawiona w załączniku nr 4.

5.3. Szkolenia i kursy

W zakresie szkoleń i kursów warto wspomnieć m.in. na współpracę z Komisją Prawną Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich, która zaowocowała przeprowadzaniem szkoleń: *Administrowanie dobrami doczesnymi przez członków Instytutów Zakonnych* (razem z A. Domaszkim), Warsztaty – Aktualne problemy instytutów życia konsekrowanego w aspekcie prawa kanonicznego i świeckiego, zorganizowanych przez Komisja Prawna Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich w dniach 25.10.2023 r. i 23.10.2024 r. na Jasnej Górze w Częstochowie, w których wzięło udział wielu przedstawicieli instytutów życia konsekrowanego.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę.

6.1. Osiągnięcia dydaktyczne

Działalność dydaktyczną prowadzę od 1 października 2008 r. jako asystent, a następnie od 1 października 2012 r. adiunkt WPK UKSW. W tym czasie prowadziłem w różnych

semestrach akademickich wiele zajęć dla studentów studiów stacjonarnych (m.in. z prawa konstytucyjnego, kościelnego prawa publicznego i konkordatowego, prawa wyznaniowego, stowarzyszenia wiernych w Kościele) oraz niestacjonarnych (m.in. z kościelnego prawa publicznego i konkordatowego). Poza zajęciami na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych prowadziłem również zajęcia dla doktorantów WPK UKSW (działalność charytatywna kościelnych osób prawnych). Ponadto prowadziłem zajęcia w ramach kursów doszkalających (w tym zainicjowałem i koordynowałem kurs Ustawowe standardy ochrony małoletnich w kościelnych jednostkach organizacyjnych), studiów podyplomowych WPiA UKSW (Ochrona danych osobowych w działaniach podmiotów kościelnych i związanych z nimi podmiotów kościelnych), oraz zajęcia ogólnouczelniane UKSW (Ochrona własności intelektualnej). Działalność dydaktyczna była oceniana pozytywnie. Szczegółowy harmonogram zajęć zawiera załącznik nr 4. Ponadto warto dodać, że byłem promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim mgr Anny Chciałowskiej (promotor s. prof. UKSW dr hab. B. Szewczuł, WPK UKSW, temat pracy doktorskiej „*Słuszna autonomia instytutów życia konsekrowanego i ich niezależność w prowadzeniu działalności wychowawczej*”), która w dniu 19 grudnia 2023 r. obroniła dysertację z wyróżnieniem.

W zakresie działalności dydaktycznej prowadzę również jako wykładowca z listy Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie m.in. zajęcia dla aplikantów adwokackich z zakresu pomocy społecznej (wpis w 2012 r.).

Działalność dydaktyczną prowadziłem poza Polską dla studentów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Mariborze przedstawiając zagadnienie z zakresu kościelnego prawa publicznego i konkordatowego Charitable Activity in Contemporary Concordats w ramach programu mobilności nauczycieli akademickich Erasmus+. Wymiana doświadczeń dydaktycznych obejmowała również spotkania z zagranicznymi nauczycielami akademickimi i uczestniczenie w ich wykładach.

Za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania otrzymałem w 2024 r. Medal Komisji Edukacji Narodowej.

6.2. Osiągnięcia organizacyjne

W zakresie osiągnięć organizacyjnych mogą zostać wymienione m.in. funkcje zarówno ogólnouczelniane UKSW (senator UKSW 2012-2016) jak i w ramach WPK UKSW (Prezes Studenckiej Poradni Prawnej WPK UKSW 2012-2016, aktualnie członek Komisji ds. Jakości Kształcenia WPK UKSW, sekretarz Rady Dyscypliny Instytutu Prawa Kanonicznego UKSW).

Brałem również udział w zorganizowaniu jednej konferencji międzynarodowej i trzech ogólnopolskich szczegółowo wskazanych w załączniku nr 4.

Jestem adwokatem (od 2012 po ukończeniu aplikacji i zdanym egzaminie adwokackim) i adwokatem kościelnym (aktualnie od 2023 r. stałym adwokatem przy Sądzie Biskupim Płockim). Jako adwokat byłem członkiem państwowych komisji egzaminacyjnych do przeprowadzenia egzaminu adwokackiego z zakresu prawa administracyjnego jako przedstawiciel Naczelnej Rady Adwokackiej (2015-2016).

Od 2023 r. jestem ekspertem Zespołu ds. wolontariatu wchodzącym w skład Rady Ekspertów Centrum Analiz Problemów Społecznych Caritas Polska.

Należę do krajowych stowarzyszeń naukowych takich jak Stowarzyszenie Kanonistów Polskich (od 2007), Towarzystwo Naukowe KUL (od 2013 członek współpracownik Wydziału Nauk Prawnych), Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego (od 2013, sekretarz Zarządu w latach 2020-2024).

6.3. Osiągnięcia popularyzujące naukę

W zakresie osiągnięć popularyzujących naukę można zaliczyć m.in. udział w debatach czy prowadzenie warsztatów i webinarów. W zakresie debat byłem członkiem jury podczas „*Debata oksfordzkiej UW vs UKSW – Bitwy o Warszawę <<zakazy dowodowe w procesie karnym w kontekście dążenia do poznania prawdy>>*” zorganizowanej przez Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Warszawa (11.04.2013 r., Warszawa) oraz uczestnikiem debaty fakultetów, *Czy państwo może obyć się bez Kościoła? Dyskusja inspirowana myślą Bł. Stefana Wyszyńskiego* (WPK, WSE i WT UKSW, 12.03.2024 r., Warszawa). W zakresie osiągnięć popularyzujących naukę można również wymienić przeprowadzenie warsztatów (np. *Warsztaty z pisania opinii prawnych*, Studencka Poradnia Prawna WPK UKSW, 13.12.2017 r.) czy webinarów [np. *Obecność symboli religijnych w przestrzeni publicznej w wybranych orzeczeniach ETPC*, Ferenc Mádl Institute of Comparative Law, 31.05.2021 r., (online); *Demokratyczne państwo prawne (a art. 25 i 53 Konstytucji)*, Koło Naukowe Prawa Konstytucyjnego WPiA UKSW, Koło Naukowe Utriusque Iuris, 30.11.2023 r. (online); *„Ustawa Kamilka” w pigułce*, Koło Naukowe Regula Iuris WPK UKSW, 19.03.2024 r., (online)].

.....

(podpis wnioskodawcy)